

La invasió del cinema oriental

Lluny ja de les pel·lícules de karate que cada setmana projectaven a les sales de barri, el cinema oriental torna a envair les nostres pantalles, ara amb films que abracen tots el gèneres, però amb la frescor d'una concepció estètica que s'aparta dels cànons hollywoodencs.

A la dècada dels setanta, milers de joves omplien les sales de repertori, les que oferien dues o tres pel·lícules a baix preu, per veure a les pantalles les gestes de Bruce Lee, un lluitador de Hong Kong que va crear tota una mitomania a l'època. Les seues baralles impossibles, com aquella en què s'enfronta amb el mateix Chuck Norris en "la mare de tots el combats", la seua curta filmografia (*Operación dragón*, *El furor del dragón* o *Furia oriental*) i la parafernàlia (els *nunchakus*, la seua tècnica en les arts marcial i els seus crims característics) es feren populars entre la joventut d'aquells anys que descobria al cinema una altra cultura, encara que fóra a força de colps. Les pel·lícules de Bruce Lee, juntament amb les poques mostres de cinema japonès de culte que arribaven a les nostres pantalles, principalment d'Akira Kurosawa i Nagisha Oshima, van ser el primer avís que a l'altra part del món també es feia cinema, que també al llunyà Orient la pantalla podia estar farcida de somnis.

Trenta anys després d'aquestes píndoles de cinema asiàtic, un nou cinema oriental envaeix les nostres pantalles. Ja no és un cinema d'arts marcial, perquè la maquinària de Hollywood ha acabat engolint un gènere que s'ha americanitzat amb personatges com ara Jackie Chan o Jet Li i que ha absorbit directors sorgits al cinema oriental com ara John Woo, ni tampoc és un cinema d'autor, com el que representava el veterà Kurosawa o el transgressor Oshima, que han quedat a la memòria dels cinèfils com unes icones més del Japó, a l'igual que els més tard descoberts

Yasuhiro Ozu o Kenji Mizoguchi.

El cinema oriental arriba amb força als nostres cinemes amb pel·lícules que abracen tots els gèneres cinematogràfics, amb propostes de tot tipus però que tenen la frescor d'una concepció de l'espectacle molt diferent a la que factura el cinema nord-americà.

Part de la culpa de la penetració del cinema asiàtic al nostre país el té el Festival Internacional de Cinema de Catalunya, que se celebra a Sitges l'últim trimestre de l'any. Sitges programa, des de fa anys, una secció dedicada íntegrament al cinema que es fa a Orient. "Vaig reprendre una idea que va tenir Àlex Gorina quan va programar una retrospectiva que incloïa vuit o nou pel·lícules asiàtiques, sobretot de Hong Kong, i que va anomenar 'FantAsia'", explica el seu director, Angel Salas, qui, amb el temps, va establir l'apartat anomenat "Orient Express" per mostrar les novetats del cinema fet al continent asiàtic. Però la gran qualitat de les pel·lícules que es van produir a l'Orient els darrers anys ha provocat que la secció oficial del certamen haja estat acaparada en moltes ocasions per pel·lícules d'aquella part del món. En la darrera edició del festival de Sitges, una vintena de pel·lícules procedents de països asiàtics van ser la principal atracció dels espectadors que ompliren les butaques de l'Auditori, el Prado o el Retiro, on gaudiren de films del gènere fantàstic, del terror més esglaiant o de l'*anime* més modern i avantguardista. De fet, el premi a la millor pel·lícula d'aquesta edició del festival va recaure a la cinta coreana *Oldboy*, de Park Chan-Wook.

La pel·lícula coreana *Oldboy*, de Park Chan-Wook, és potser el millor exemple del desig del cinema oriental per buscar noves formes d'expressió sense sacrificar la tensió pròpia del cinema d'acció.

Oldboy, que es va estrenar a les sales comercials el passat mes de gener, exemplifica molt bé l'aposta del cinema oriental per buscar noves formes d'expressió. A partir d'una història inversemblant —un home és segrestat durant quinze anys per uns desconeguts i, quan és alliberat, té només cinc dies per descobrir la identitat dels seus raptors—, Chan-Wook, que ja havia enlluernat els afeccionats més inquietos amb el seu anterior film, *Sympathy for Mr. Vengeance*, construeix una pel·lícula que mostra l'herència del cinema d'acció, dels *thrillers* tradicionals, del terror *gore* i, fins i tot, dels videojocs. Tot això, servit amb una estètica absolutament corglaçant, al servei d'una narrativa que barreja, a parts iguals, el romanticisme i la crueltat.

La cinta coreana ha estat la punta d'un iceberg que ve carregat de bon cinema i que arriba de tots els països d'Orient. En els últims tres mesos, han passat per les nostres pantalles pel·lícules japoneses (*Llamada perdida*, de Takashi Miike), coreanes (*Dos hermanas*, de Kim Ji-woon), tailandeses (*Beautiful Boxer*,

de Ekachai Uekrongtham, i *La historia del camello que llora*, de Byambasurem Davaa) i de Hong Kong (*2046*, de Wong Kar-wai). Per la seua banda, les distribuïdores de DVD han llançat al mercat desenes de pel·lícules fetes a l'Àsia, com ara *Crònica de un asesino en serie*, de Bong Joon-ho; *Audition*, de Takashi Miike; *Aigua Fosca*, de Hideo Nakata; *Ichi the Killer*, de Takeshi Miike; *Phone*, d'Ahn Byeong-ki, o *Mas allà de la hipotermia*, de Patrick Leung, algunes mai estrenades a les sales comercials, i fins i tot han recuperat títols del cinema japonès clàssic, com l'edició de deu films de Kenji Mizoguchi per la companyia catalana DeAplaneta. La moda oriental ha sorgit amb tanta força que la plataforma de televisió per satèl·lit Digital + va dedicar part de la seua programació del passat mes de novembre a revisar alguns dels títols del cinema asiàtic més actual, una aposta que es va completar amb l'emissió del reportatge *Yakuzas, katanas y cintas de video* elaborat pel periodista especialitzat en cinema alternatiu Jordi Costa.

Si les pel·lícules d'arts marçials van funcionar com a avanç del que esperava amagat per a l'espectador occidental en un món que li resultava desconegut, el cinema de terror va donar el colp definitiu per a la consolidació d'un tipus de films que alen passions arreu on es projecten. Tot va començar per un film de culte al Japó, *The Ring*, de Hideo Nakata, probablement una de les manifestacions cinematogràfiques del terror quotidià més perfectes des de les obres d'Alfred Hitchcock. *The Ring* explica la història d'una jove que veu un dia al vídeo de la seua casa una estranya cinta que té la facultat de matar al cap de set dies tots els que l'han vista. La trama, una versió moderna del mite de la cadena (rebre un missatge i enviar-lo a un nombre de persones perquè la seua difusió es multiplique en progressió geomètrica), encara que en clau terrorífica, va captivar no tan sols els espectadors de mig món sinó també la indústria de Hollywood. L'adaptació que Gore Verbinsky va fer de *The Ring*, titulada aquí *La señal*, va ser un èxit de taquilla que va multiplicar les vendes

FESTIVAL INTERNACIONAL DE CINEMA DE CATALUNYA

Sarah Michelle Gellar protagonitza *El grito*, la versió americana de *La maldición*, firmada, justament pel mateix director, el japonès Takeshi Shimizu.

de la pel·lícula original japonesa i va despertar l'interès de molts espectadors pel cinema de terror japonès.

A *The Ring* i *La señal* els va succeir *La maldición*, de Takeshi Shimizu, que de nou va provocar esglais a mig món i que els americans van transformar en *El grito*, per a la qual van contractar el mateix director japonès, encara que amb un repartiment internacional encapçalat pel mite adolescent Sarah Michelle Gellar. D'ací a uns mesos, arribarà a les nostres pantalles *Ring 2*, la segona part del film que va descobrir l'enorme potencial del cinema de terror asiàtic i que dirigirà també el responsable de la cinta original, el japonès Hideo Nakata, qui va ser el responsable de la segona part rodada al seu país.

Tanmateix, el director més preuat pels afeccionats al cinema de terror japonès és potser Takashi Miike. Fins fa poc, l'única pel·lícula de Miike estrenada a les sales comercials era l'asfixiant *Audition*, tot un exercici d'horror sàdic revestit d'una estètica tan inquietant com paralitzadora. Els seguidors de cinema japonès es trobaren de sobte amb un cineasta singular, que fa una mitjana de quatre films l'any, però que, contràriament a la forma de treballar d'aquells directors occidentals tan prolífics com ell, cas de Jesús Franco, és increïble-

ment meticulós en la producció de les seues pel·lícules. De manera desordenada, han arribat als nostres videoclubs, a les nostres pantalles, als foros d'Internet i als canals televisius per satèl·lit algunes mostres de l'extraordinari talent d'un director que de la mateixa manera dirigeix un musical (*The Happiness of Katakuris*) que una cinta irònica sobre la màfia japonesa (*Gozu*), un thriller en el sentit occidental del gènere (*Ichi the Killer*) o una pel·lícula de terror quotidià (*Llamada perdida*).

El Japó va ser el país que va introduir a Occident les seues pel·lícules, però allà tres han acabat per igualar, si no superar, l'interès que desperta el cinema oriental lluny del seu territori. La cinematografia coreana, per exemple, una gran desconeguda fins fa pocs anys a Occident, ha gaudit de nombrosos premis als més prestigiosos festivals arreu del món. El mateix es pot dir de les pel·lícules fetes a Hong Kong, que tradicionalment exportava cap a Occident films d'arts marciais. El descobriment d'un realitzador com ara Wong Kar-wai, autor de pel·lícules considerades obres mestres del cinema contemporani com *Chunking Express*, *In the mood for love* o *2046*, ha fet que molts certàmens cinematogràfics giren la seua mirada cap a l'antiga colònia britànica, ara ter-

ritori xinès. O d'un dels darrers descobriments per al públic occidental, la rica cinematografia tailandesa, que ja comença a fer-se un lloc a les cartelleres del nostre país com a punta de llança d'un tipus de cinema visualment molt innovador respecte al que estem acostumats a veure.

Aquesta és l'oferta de cinema oriental per als compradors tradicionals. Però encara n'hi ha molt més. Determinades botigues especialitzades, com ara Freaks a Barcelona, ofereixen a les seues prestatgeries títols d'importació de cinema asiàtic que, amb la mateixa estructura de la cadena de què parlava *The Ring*, s'han convertit en films de culte per als afeccionats més exigents. Va ser el cas de la pel·lícula de Hong Kong *Shaolin Soccer*, de Stephen Chow, una divertida barreja entre el cinema més tradicional d'arts marciais i les pel·lícules esportives i que va gaudir d'un gran èxit al seu país. Malgrat no haver estat mai estrenada a les nostres pantalles, és un objecte codiciat pels amants del cinema més insòlit.

Però, encara que el cinema oriental es fa un lloc cada vegada més gran a les nostres pantalles, n'hi ha un mitjà de comunicació que ho ha posat a l'abast de tothom. Naturalment es tracta d'Internet i la possibilitat, emparada en el buit legal que permet compartir pel·lícules gràcies al programa Emule amb persones de tot el món, de trobar a la xarxa informàtica pràcticament qualsevol títol que haja aparegut al món en format DVD. Els afeccionats al cinema oriental es reuneixen virtualment en un bon nombre de pàgines web en què poden compartir els seus coneixements i baixar-se pel·lícules amb rapidesa. La més popular de totes es www.asiateam.net, un fòrum amb més de 2.000 membres que no solament es circumscriu a la informació sobre el cinema asiàtic de tots els temps. Des de les seues pàgines, els membres, la inscripció dels quals és gratuïta, poden descarregar-se al seu ordinador personal pel·lícules de tots els gèneres, música provinent de països orientals i sèries de televisió que mai emetran els canals occidentals. Asia Team també té un servei de traducció de subtítols en castellà que

permet veure a l'ordinador quasi totes les pel·lícules que ofereix al seu fòrum i comprendre-les. I naturalment, un espai de discussió perquè els afeccionats al cinema asiàtic puguin posar en comú els seus descobriments i contrastar les seues opinions.

El mateix interès a difondre el cinema oriental té la revista *Cine Asia*, que s'edita a Barcelona i dirigeix Domingo López. Considerada la primera revista de cinema asiàtic a l'estat espanyol, *Cine Asia* ofereix la més completa informació sobre les novetats del cinema oriental, tant oel que fa a les estrenes que arriben a les nostres pantalles, com als llançaments en DVD o als films d'importació. *Cine Asia*, que instal·la tots els anys una parada a l'espai Brigadoon del Festival de Sitges, també proporciona als seus subscriptors l'oportunitat de comprar algunes de les pel·lícules que difon a les seues pàgines.

Paco Gisbert

FESTIVAL INTERNACIONAL DE CINEMA DE CATALUNYA

Una escena d'Izo, el darrer film del japonès Takashi Miike, darrer premi d'efectes especials del Festival Internacional de Sitges.

cinema en valencià

de l'1 de març al 14 de maig

UNIVERSITAT
DE VALÈNCIA

Servei de Política Lingüística

Col·labora: **escola**
valenciana
FEDERACIÓ
D'ALUMNATS
PER LA BILINGÜA

Entrada gratuïta amb el carnet universitari. Reduïda per al públic en general.
Cinema infantil i juvenil: entrada gratuïta amb el carnet universitari i menors de 14 anys acompanyats.

cinema en valencià

de l'1 de març al 14 de maig

CINEMA DOBLAT

La importància de ser franc

Dimecres 1 de març, a les 20 h
Cines Aragó

Entrada gratuïta per als lectors d'El Temps
amb aquesta butlleta

cinema en valencià

de l'1 de març al 14 de maig

CINEMA SUBTITULAT

Confidències molt íntimes
('Confidences trop íntimes')
Dir. Patrice Leconte

Dijous 3 de març, a les 20 h
Cines Albatros

Entrada gratuïta per als lectors d'El Temps
amb aquesta butlleta

cinema en valencià

de l'1 de març al 14 de maig

CINEMA INFANTIL I JUVENIL

Harry Potter i la cambra secreta

Dissabte 5 de març, a les 12 h
Cines ABC El Saler

Entrada gratuïta per als lectors d'El Temps
amb aquesta butlleta